

Народъ да възкръсва изъ гроба! Животътъ да побѣждава надъ смъртта! Народъ да дохожда до самосъзнание за своето достоинство, своята сила, своето право, своето величие! Може ли да има по-величествена гледка отъ тая?

Кое сърдце не би затуптѣло по-силно при чудния огласъ на епическитѣ слова: „Свобода или смъртъ?“

Отъ 1862 година, мисълта, която отдавна бѣ озарила пламенния великъ труженикъ Г. Раковски, бѣ вече дълбоко заседнала въ народния духъ. Хаджи Димитъръ и Стефанъ Караджата, бѣха глашатаи съ обнаженъ мечъ изъ роднитѣ ни балкански височини, въ 1868 година. Тѣ възвѣстиха на притѣснителитѣ вѣковни—народното желание: „Свобода или смъртъ!“ ечна въ Балкана, а народътъ се провикваше:

„Живъ е той, живъ е! тамъ на Балкана,
Потъналъ въ кърви, лежи и пѣшка,
Юнакъ съ дълбока на гърди рана,
Юнакъ въ младостъ и съ сила мжжска.

На една страна захвърлилъ пушка
На друга сабя на двѣ строшена,
Очи тъмнѣять, глава се люшка,
Уста проклина цѣла вселена!

Лежи юнакътъ, а на небето
Слънцето спрѣло, сърдито пече,
Жетварка пѣе нѣйдъ въ полето
И кръвта още по-силно тече!

Жетва е сега. . . . Пѣйте робини
Тѣзъ тжжни пѣсни! Грѣй и ти слънце!
Въ тазъ робска земя ще да загине
И тоя юнакъ. . . . Но млѣкни сърдце!